

Når norsk landbruk sine landskapspolitiske mål?

Wenche Dramstad, NIBIO
wenche.dramstad@nibio.no

Det er mange store utfordringer som venter. Verdens befolkning øker, og er forventet å være over ni milliarder innen 2050. Dette betyr blant annet at matproduksjonen må økes. Klimaet er i endring, det blir tørrere og våtere på de gale stedene. Det er få tegn på at vi når målet om å stanse tapet av naturmangfold. Livet i havet drukner i plast.

Landskapet er arenaen der hvor mange av disse store utfordringene kommer til uttrykk og vi kan se sammenhengen mellom dem. Det er også i landskapet at vi kan sette i verk tiltak for å møte utfordringene. Landskapet består av stedene der den økende befolkningen bor og lever, av arealene der vi kan produsere mat, skape grunnlag for økonomisk vekst og samfunnsutvikling og av leveområder for artene. Landskapet består også av de arealene der vi kan utforme tiltak for å begrense flomskader, der vi kan etablere fangdammer, eller vegetasjon som gir infiltrasjon av nedbør heller enn overflateavrenning. Det er i landskapet vi kan drive et jordbruk som fanger og lagrer karbon – og derved sørge for at jordbruket faktisk blir en del av løsningen. Det er i landskapet vi kan lage nye leveområder for arter i tilbakegang og sørge for økt og bærekraftig matproduksjon, gjennom å utnytte ressursene våre bedre.

For å få dette til kreves det politisk bevissthet, vilje og handling. Derfor omfatter landbrukspolitikken også landskapspolitiske mål. Disse kommer til uttrykk gjennom Stortingsmeldinger, Statsbudsjettet og retningslinjer for tilskudd.

Når man setter seg mål bør man også undersøke om målene nås. Den nasjonale landskapsovervåkingen har som oppgave å undersøke måloppnåelse med hensyn til de landskapspolitiske målene. Våre erfaringer så langt er at man møter flere utfordringer når man skal operasjonalisere målene og omsette dem i målbare indikatorer. Hva betyr det for eksempel egentlig at man skal ha landbruk over hele landet? At det er aktive bønder i alle kommuner? At det er jordbruksareal i drift i alle kommuner? At det er en eller annen form for landbruksproduksjon i alle kommuner? Resultatet er avhengig av definisjonen. Tilsvarende gjelder for flere av målsetningene.

Vi har testet ulike mulige indikatorer for å undersøke grad av måloppnåelse i forhold til mål om landbruk over hele landet og omdisponering av jordbruksareal. Videre har vi sett på forekomst og endring av landskapselementer som steingjerder, åpne grøfter, dammer, alléer og trerekker. Dette er elementer i landskapet som har betydning i forhold til mål om et variert jordbrukslandskap, om nærrekreasjon, og om naturmangfold. Resultatene så langt viser ulike endringstrender i ulike regioner.